

Redibuixar el mapa

«Veient que alguns independentistes adopten una gran distància respecte a la realpolitik, algú dubta que tindrem la independència abans que Escòcia?»

La cimera de l'OTAN a Madrid ha marcat formalment l'entrada a una nova etapa històrica que ja fa temps que estava quallant. Coincideix en el temps amb els resultats cap a la dreta de les eleccions franceses, l'anunci d'un nou projecte de referèndum a Escòcia per la via absolutament legal i la nova crisi de refugiats induïda des de l'aixeta del Marroc.

Em fa l'efecte que a Catalunya no hi ha una maduració suficient per abordar els grans reptes que aquestes notícies suposen perquè arrosseguem un llast que ho impedeix. La meua teoria és que el franquisme va significar una aturada en el temps històric que perviu, en la mesura que aquell perviu en els fonaments de l'Estat de la Constitució del 78. Aquesta aturada impedeix passar comptes amb el passat dictatorial i alhora amb el passat autoritari d'un part de l'antifranquisme. El bloqueig d'una revisió històrica en comporta l'altra per efecte mirall.

Cal dir, però, que l'estructura dominant a l'estat, l'oligarquia tardofranquista i les cúpules dels partits del règim, ha realitzat un exercici de transformisme eficaç, fins ara. Autoritaris passant per abanderats de la democràcia; aïllacionistes esdevenint interessats europeistes del "que hay de lo mío"; de la tradició de falses neutralitats internacionals dels Borbons i de Franco arribant a un atlantisme de decorat des de les Açores a Madrid. Però mentre el règim monàrquic es reesitua reputacionalment al mig de les democràcies capitalistes, continua maniobrant. I així, des d'Europa, se li permet estar en contra del dret a l'autodeterminació, sigui del Kosovo o del Sàhara; incomplir sistemàticament les apel·lacions a la democratització i la divisió de poders que fan a Espanya diversos organismes internacionals; continuar practicant una política econòmica centralitzada i improductiva que porta a Espanya a ser cada cop més un soci insolvent de la UE. La insistència en la integritat territorial defensada en la cimera de l'OTAN, Espanya no la fa pensant en un invasor estranger, excepte pel cas de Ceuta i Melilla, sinó en clau de descomposició interna.

Però mentrestant, les esquerres espanyoles i els catalanistes que venim de l'era antifranquista som protagonistes de debats congelats en el temps. Debats que impedeixen a la centralitat social catalana situar-se i a l'esquerra reformista espanyola esdevenir una autèntica alternativa al centredreta del PSOE. Falta un redisseny del mapa conceptual.

L'OTAN d'ara fa el mateix paper que la del 1986 quan vam votar que no a Catalunya? Als 80, malgrat que una part de l'esquerra aquí ja havia renegat de les barbaritats de l'estalinisme, es considerava el bloc del Pacte de Varsòvia com un contrapès a intervencions neoimperialistes d'enderrocament de governs democràtics d'esquerra absolutament injustificables. També era recent l'interessat suport comunista rus a molts moviments anticolonials d'Àfrica i Àsia. El bloc comunista era un contrapès que obligava el capitalisme europeu continental a fer concessions cap a l'estat del benestar empès per les socialdemocràcies i els eurocomunismes. Ara, l'any 2022, només hi ha capitalisme en dues versions: la democràtica de més o menys qualitat (amb l'OTAN de protector), i la dictatorial o autoritària (amb la Xina i Rússia). Aquestes versions comparteixen zones grises que es decanten en funció d'interessos geoeconòmics. El règim espanyol s'ha situat hàbilment. La centralitat de la societat catalana no ha de fer el mateix? O hem d'anar sempre i en tot a contracorrent perquè ens passin per damunt?

Un altre conflicte enverinat històric com el d'Israel-Palestina on trobem a Europa posicions al si del món progressista prou diverses i prudentes, aquí encara provoca passions que fan coincidir en ambdós bàndols ultraesquerrans i ultradretans. No caldria un punt de distanciament diplomàtic i en cada moment veure que convé al país?

El canvi climàtic, les guerres, la persistència de règims corruptes, la fam propera per escassetat de cereals a l'Àfrica i l'Orient Mitjà provocaran noves allaus migratòries cap a Europa. La cimera de l'OTAN s'ha limitat a constatar els riscos de seguretat al Sahel on sobre aquests humus renaixeran les opcions del terrorisme islamista. En positiu, caldria empènyer i contribuir al desenvolupament africà. Però, de moment, l'Europa de les democràcies consolidades del centre i nord, prefereix tenir un doble cinturó de seguretat. El primer en territoris d'origen, mantenint règims autoritaris a tot el nord d'Àfrica i est del Mediterrani, amb membres a dins de l'OTAN com Turquia, a la que se li permetrà liquidar els kurds; o amb acords bilaterals com amb el Marroc i Egipte. El segon cinturó seran els estats de la UE mediterranis: Grècia, Itàlia i Espanya, dels que s'espera la contenció de seguretat a canvi d'obviar les derives antidemocràtiques dels seus règims. A l'est, Polònia o Hongria també poden servir. Com ens movem els catalans dins d'aquesta punyetera realitat? Calen bons assessors i consensos centrals a la societat catalana per abordar des del realisme i la defensa dels drets humans, en la mesura del possible, on ens situem en aquest laberint.

Finalment, quan Sturgeon proposa un nou referèndum surten els habituals insultant el president de Catalunya o Esquerra perquè no tenen la valentia d'Escòcia per a fer el mateix. Aquells no diuen, però, que l'escocès serà un referèndum consultiu i amb permís de Londres. Que en cas de no obtenir-lo, es traslladarà a unes eleccions plebiscitàries; el resultat de les quals necessitarà per implementar-se una llei anglesa. Tampoc diuen que en el marc de la Gran Bretanya, Escòcia ha conservat sempre un sistema judicial propi, una estructura escolar pròpia, una església diferent de l'anglicana i, simbòlicament, una banca i unes seleccions nacionals escoceses. I encara més. Sturgeon i l'SNP sempre han defensat l'exèrcit escocès, la permanència a l'OTAN i són clarament antiPutin i pro Unió Europea.

Veient que alguns notables independentistes catalans, de dreta i d'esquerra autoconsiderats com a més conseqüents, adopten una gran distància de posicions respecte a la realpolitik en general i l'escocesa en particular, algú dubta que nosaltres tindrem la independència abans que els escocesos?